

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д. изк. Петер Кънчев Цанев

преподавател

в

Национална художествена академия, София

на

Конкурс за заемане на академична длъжност „доцент ”

по Изкуствознание и изобразителни изкуства

(изобразително изкуство от периода на НРБ),

8.1. Теория на изкуствата

за нуждите на сектор Изобразителни изкуства,

Ново българско изкуство в Института за изследване на изкуствата към БАН

за конкурса се явява един кандидат

гл. ас. д-р Катерина Гаджева

I. Данни за кандидата:

гл. ас. д-р Катерина Гаджева

Образование:

2009 - Защитава докторска степен в Националната художествена академия в София с дисертация на тема „Между желаното и действителното. Фотография и „нагледна агитация” в България 1948-1956”. Научен ръководител – проф. д. изк., Чавдар Попов.

2004 – Магистърска степен в Нов български университет, София.

История на изкуството от втората половина на XX век

2002 – Бакалавърска степен в Нов български университет, София. История на изкуството

Заемани академични длъжности:

2012 - Главен асистент в Институт за изследване на изкуствата, София.

2009 - Хоноруван преподавател с лекции по „История и теория на българската и световната фотография“ към Факултет за изящни изкуства, катедра Изкуствознание, магистърска програма „Фотография” в Националната художествена академия, София..

2008 - Хоноруван преподавател с лекции по „История и теория на фотографията“ и „История на българското изкуство от втората половина на XX век“, в Нов български университет, София.

2008 - Хоноруван преподавател с лекции по „Философия на фотографията“ в СУ „Св. Климент Охридски”.

II. Данни за представения от кандидата хабилитационен труд:

Хабилитационен труд:

Публикувана монография със заглавие „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“, Издателство: Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2022.

Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация:

Десет статии, публикувани в престижни международни и национални научни издания.

Монографията „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на

XX век“ е посветена на това как интерпретирането на приказките се променя в зависимост от културната и социална ситуация и как определени смислови пластове биват изместени от други, както и начина, по който приказките са придружени от изображения, които допълнително усложняват и разширяват техните послания. Изследователският фокус на монографията е насочен върху българската книжна илюстрация за деца от втората половина на XX век и по-специално върху изображенията, съпътстващи четири от приказките на Шарл Перо и Братя Грим – „Червената шапчица”, „Спящата красавица”, „Пепеляшка” и „Синята брада”.

Интерпретирани са възможните външни и вътрешни мотивации относно това как художниците „превеждат“ в образи добре познатите текстове, върху какво акцентират, какво прикриват и как (или дали) успяват да предадат универсалните разкази така, че от глобално, те да добият локално значение, да „заговорят” на езика на българските читатели.

Хабилитационният труд представлява теоретичен авторски текст, който може да бъде разглеждан както като иновативна изследователска програма, която обединява основни въпроси, подходи и идеи, приобщаващи дисциплинарните полета на изкуствознанието, визуалните изследвания и културната антропология по нов и оригинален начин.

Представените статии и доклади покриват широк спектър от изследователски интереси, свързани с развитието на изобразителното изкуство, фотографията и визуалната реклама и пропаганда в България през втората половина на XX век.

III. Данни за научната дейност на кандидата:

Приложени са необходимите: **ИНДИВИДУАЛНИ НАУКОМЕТРИЧНИ ПОКАЗАТЕЛИ**

Минимални изисквани точки по групи показатели за различните научни степени и академични длъжности

Справка за цитиранията с пълно библиографско описание на цитираните и цитиращите публикации /респ. на рецензираните и рецензиращите публикации/

Показатели, свързани с преподавателска дейност.

Показатели, свързани с научноизследователската дейност:

IV. Научни приноси:

Ще си позволя да обобща научните приноси на материалите, представени от гл. ас. д-р Катерина Гаджева, като ги коментирам групирани в две основни посоки:

1. Първата посока е очертана от хабилитационен труд с ясно заявена иновативна изследователска програма, базирана върху синтетичен подход, който разполага изкуствознанието в полето на визуалните изследвания и културната антропология като експериментира с концепции и категории от областта на психоаналитичната естетика и архетипната психологическа херменевтика, достигайки през символиката на детската приказка и нейното визуализиране в конкретен исторически период в България до ценни за изкуствознанието историографски резултати и тематични открития.
2. Втората посока е обединена от статии, обединяващи изследователски проучвания с фокус върху ролята на фотографията като публично изкуство в историческата рамка на идеологическата култура в България през втората половина на XX век.

Първата посока се определя от на пръв поглед ексцентричен и маргинален изследователски обект, който обаче д-р Катерина Гаджева съумява да превърне в изключително комплексен и ефективен ключ, който дешифрира дълбоките културни и психологически нагласи, определящи естетическата чувствителност и скритите универсални механизми на изкуството на илюстрацията в България през разглеждания период.

Трябва да споделя, че използваният от д-р Гаджева методологически инструментариум, според мен съдържа два много важни приноса, които надявам се ще имат своето заслужено признание и бъдещо развитие в българското изкуствознание.

Първият принос се отнася до налагането на психологическият изследователски дискурс и критическата психоаналитична естетика като пълноправни инструменти в академичното изкуствознание у нас.

Вторият принос е свързан с генериране на доказателства чрез психологически и психоаналитични изследвания на символиката на определени наративни структури и архетипни сюжети в исторически план като микросъбитие комплекс, който остава непроучен в темпорален план и до голяма степен невидим по отношения на вътрешната динамика и развитие на определени жанрове.

В случая своеобразната психогеография на някои приказни персонажи отключва универсални психологически стереотипи, които въздействат върху формирането на определен тип образност в българската книжна илюстрация за деца от втората половина на XX век.

Така изследването на д-р Гаджева очертава нови интересни траектории на интерпретация, които намират своя център извън общоприетите стилистични описания на разглеждания период.

Също така монографичното изследване предоставя изключително оригинална визия за пресичането на множество културни и психологически кодове в развитието на българската илюстрация, която досега е четена предимно през индивидуалния графичен почерк и собственото творческо развитие на уникалния художествен език на значими и емблематични автори от втората половина на XX век като Симеон Венев, Борислав Стоев, Петър Чуклев, Иван Кьосев и Румен Скорчев (творби на които са включени като конкретни примери в монографията).

По отношение на втората посока, която е обединена от сравнително хомогенен корпус от статии с фокус върху ролята на фотографията като публично изкуство в историческата рамка на идеологическата култура в България през втората половина на XX век се срещаме с много богатата и целенасочена професионална изследователска практика на д-р Гаджева, която може да се определи като безспорен принос към съвременната история и теория на българското изкуство.

Тук непременно трябва да бъдат отбелязани научните студии „Жените в българската фотография. Фокус върху 70-те години на XX век“ (2019), „Улицата в българската фотография от 60-те години на XX век. Социалистическият град в европейски контекст“ (2019), „Ролята на фотографията в процеса по формиране на

рационалния социалистически потребител в България през 60-те години на XX век“ (2019), „Социалистическата мода и фотографията. Поглед към списание „Лада” от 60-те години на XX в.“ (2021).

V. Оценка на представените по конкурса материали:

Представените по конкурса материали напълно отговарят на изискванията на ЗРАСРБ.

Предложеният в конкурса хабилитационен труд „От текста към образа. Културологични и художествени аспекти на четири приказки от Шарл Перо и Братя Грим през втората половина на XX век“ се явява идеален пример за успешен резултат от много сериозен изследователски труд в една специфична и новаторска област в сферата на изкуствознанието, свързана с успешната конвергенция на множество подходи от различни дисциплинарни области.

Искам да изтъкна изключително многоплановата и задълбочено развивана през годините от д-р Гаджева линия на обвързване на изкуствоведския анализ с културологични, информационни, социологически, етнографски, антропологични и психологически стратегии от регистъра на полевата извънмузейна работа с разнородни печатни издания, градска субкултура, рекламни материали и всекидневна вещественост. Всичко това изгражда една оригинална, творческа позиция с автентичен и респектиращ заряд.

VI. Заключение:

Представените от Катерина Гаджева материали по обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“, са базирани върху забележителни познания и изследователски умения в областта на теорията на изобразителното изкуство.

В своето научно и преподавателско развитие Катерина Гаджева е постигнала богат и респектиращ със своята убедителност и оригинални характеристики резултат.

В заключение смятам, че представените за рецензиране материали по конкурса отговарят на изискванията за заемане на академичната длъжност „Доцент” от гл. ас. д-р Катерина Гаджева.

София

3. 9. 2022 г.

/проф. д. изк. Петер Цанев/